

บทที่ 2

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ในปลายทศวรรษที่ 1990s นี้ ภูมิภาคแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นดินแดนที่มีความรุ่งโรจน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่เปิดทำการติดต่อกับโลกภายนอกมานานนับศตวรรษ เช่น อินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ ฯลฯ หรือ ประเทศที่เคยเปิดต่อโลกภายนอกแล้วปิดไป เนื่องจากความไม่สงบภายในประเทศและเพิ่งจะเริ่มทำการเปิดตัวใหม่ไม่นานนักเช่น ประเทศแถบอินโดจีน (เวียดนาม กัมพูชา และลาว) หรือประเทศที่ยังไม่เปิดอย่างเป็นทางการ เช่น พม่า เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งแรงงานราคาถูกยังมีอีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและข่าวสารสามารถแพร่ไปทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น การเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ในดินแดนแถบนี้จึงมีมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ต้นทุนการผลิตของประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศอุตสาหกรรมมีระดับสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นแรงงาน วัตถุดิบ หรือที่ดิน โอกาสของการทำกำไรสูงสุด ซึ่งเป็นลักษณะของระบบทุนนิยม จึงเป็นสิ่งที่บรรดาผู้ลงทุนทั้งหลายพยายามแสวงหา ขณะเดียวกันบรรดาผู้บริหารประเทศของดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างพากันโลดโล่กับการนำเงินเข้ามาลงทุนของชาวต่างชาติ มองเห็นแต่ตัวเลขที่ก้าวกระโดดของอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์ประชาชาติ หรือรายได้ประชาชาติในแต่ละปี โดยมิได้พิจารณาว่ารายได้ของประเทศที่เพิ่มพูนขึ้นทุกปีนั้น ได้มีการจัดสรรไปอย่างไรบ้าง คนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์เล็กน้อยเพียงไร จากความมั่งคั่งที่เกิดขึ้น ผู้บริหารมักจะลืมนึกถึงความจริงที่ว่า การหวานพิชชีย่อมหวังผล ไม่มีผู้ลงทุนต่างชาติใด ที่จะลงทุนเพื่อการกุศล ดังนั้นผลงอกเงยของกิจการต่าง ๆ จึงถูกถ่ายเทกลับเข้ากระเป๋าของผู้ลงทุนไปอย่างมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายประเทศที่ระบบการเงินการคลังยังไม่รัดกุม การเก็บภาษีที่ดูจะมีประสิทธิภาพที่สุด เห็นจะเป็นการเก็บจากบรรดาผู้มีเงินเดือนประจำ เช่น ข้าราชการ หรือพนักงานในองค์กรต่างๆ โดยที่ขณะเดียวกัน

นั้นหน่วยงานธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็ของคนที่ในเมือง หรือของชาวต่างชาติต่างพากันหาช่องโหว่ของกฎหมายหลบหนีเงื้อมมือของผู้ถอนขนห่านได้อย่างเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยธุรกิจขนาดใหญ่

ผู้บริหารประเทศส่วนใหญ่ มักจะไม่สนใจว่าการพึ่งพาผู้เฒ่ามากจนเกินไป ย่อมก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ นั่นคือ การหวังพึ่งเงินออมจากประเทศอื่น เพื่อนำมาลงทุนในประเทศของตนนั้น จะทำให้ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมีความอ่อนแอ เพราะมิได้เกิดจากเงินออมของคนในประเทศ ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่ชาวต่างชาติถอนการลงทุนหรือไม่นำเงินลงทุนเข้ามาอีก เศรษฐกิจก็อาจปั่นป่วนได้ ดังนั้นการพัฒนาประเทศควรยึดเอาความสามารถของตนเอง คือ เงินลงทุน ผู้ประกอบการในประเทศ เป็นหลักสำคัญและพึงระลึกเสมอว่า ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ใหญ่แต่กรอบ โดยที่ภายในสังคมยังมีความเหลื่อมล้ำกันมาก ทั้งฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์อย่างยิ่ง

ต่อจากนี้จะเป็นการกล่าวถึงสภาพทั่ว ๆ ไปของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง

สภาพของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

นักวิชาการที่ทำการศึกษาค้นคว้าของภูมิภาคในส่วนนี้มักจะเห็นพ้องต้องกันว่า ประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้นทุกขณะ บทบาทที่สำคัญในอดีต คือ เป็นผู้ผลิตวัตถุดิบที่สำคัญ และเป็นตลาดรับสินค้าสำเร็จรูปจากประเทศที่พัฒนาแล้ว นอกจากความสัมพันธ์ดังกล่าวแล้ว ประเทศพัฒนาแล้วยังนำเงินลงทุนมาลงทุนในประเทศแถบนี้เป็นจำนวนมากมาย

ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือเอเชียอาคเนย์ (Southeast Asia หรือ SEA) เคยถูกขนานนามต่าง ๆ เช่น อินเดียนตะวันออกเฉียงไกล (Further India) อินโดจีน (Indo-China) เป็นต้น ส่วนชื่อเอเชีย-ตะวันออกเฉียงใต้นั้น

ปรากฏในราวทศวรรษที่ 1940S ภูมิภาคแถบนี้เริ่มมีบทบาทขึ้นมาในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก (ทศวรรษที่ 1930S) เนื่องจากความอ่อนแอของบรรดาเจ้าอาณานิคมทั้งหลายในขณะนั้น ทำให้บรรดาเมืองอาณานิคมในแถบเอเชียเริ่มแสวงหาความเป็นอิสระจากเมืองแม่ ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ความเป็นอิสระยิ่งเด่นชัดขึ้น ชีวโลกแถบนี้กลายเป็นย่านเศรษฐกิจที่สำคัญประเทศที่ร่ำรวย เช่น สหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นต่างช่วงชิงหวังเข้ามามีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ

แม้ว่าย่านเอเชียอาคเนย์โดยรวมแล้ว จะมีลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ค่อนข้างจะกลมกลืนกัน แต่หากแยกพิจารณาแต่ละประเทศแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างกันมาก ทั้งทางวัฒนธรรม ภาษา ตลอดจนสภาพแวดล้อมและนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1940S เป็นต้นมา ประเทศในภูมิภาคแถบนี้มีความแตกต่างกันพอสมควร ผู้ที่ทำการศึกษาด้านสังคมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มักจะเน้นจุดแตกแยกในสงครามเวียดนาม ตลอดจนการแบ่งแยกชนชั้นอีกด้วย การแบ่งการปกครองประเทศที่แตกต่างกันเป็นสำคัญ หลังสงครามโลกครั้งที่สองประเทศในแถบนี้ต่างเลือกเอารูปแบบการปกครองที่เห็นว่าเหมาะสมกับตน เช่น ประเทศพม่า เลือกระบบสังคมนิยมแบบพม่า ซึ่งทำให้มีลักษณะแยกตัวโดดเดี่ยวแต่ขณะเดียวกันก็พยายามปรองดองทั้งฝ่ายโลกทุนนิยมและโลกสังคมนิยม เช่น การเป็นเจ้าบ้านต้อนรับผู้แทนฝ่าย ASEAN และเวียดนามในการเจรจาเรื่องกัมพูชา เป็นต้น ซึ่งลักษณะการอ้อมซ่อนของพม่า ทำให้ยากแก่การจับตามองเข้าสู่กลุ่มประเทศใดประเทศหนึ่ง ดังนั้น จากสภาพต่าง ๆ ที่มีลักษณะเหลื่อมของประเทศไทยแถบนี้ไม่ว่าจะเป็นด้านภูมิศาสตร์ ลักษณะการเมืองการปกครอง หรือระบบเศรษฐกิจ จึงทำให้การจัดกลุ่มประเทศทำได้เพียงหลวม ๆ เท่านั้น มาตรฐานที่ชัดเจนยังไม่มี สำหรับผู้เขียนยึดเอาภูมิศาสตร์และลักษณะประชากรเป็นบรรทัดฐานในการรวมเอาประเทศ เวียดนาม กัมพูชา ลาว พม่า ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไนเข้าไว้ในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์ โดยมีได้รวมเอาประเทศบังคลาเทศและออสเตรเลียเข้ามาไว้ด้วย อนึ่งการเปลี่ยนแปลงการจัดกลุ่มย่อมจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาแล้วแต่ผู้ใดจะใช้มาตรฐานใดเข้ามาวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ

ซึ่งส่งผลให้รูปแบบหรือโครงสร้างเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไป

นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970S เป็นต้นมา ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ก้าวสู่การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเด่นชัด ลักษณะที่สำคัญ คือ มีการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว องค์กรเอกชนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนโครงสร้างทางการนั้นก็มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการติดต่อกับต่างประเทศอย่างชานาใหญ่ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960S เป็นต้นมา

อาจกล่าวได้ว่าประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์กลายเป็นจุดสนใจของบรรดานายทุนต่างชาติ โดยภูมิภาคแถบนี้ถือได้ว่าเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพที่สุดของโลก (Devan J., 1987 p.159) เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ เช่น ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนศักยภาพของตลาดในภูมิภาคนี้ ซึ่งมีประชากรกว่า 300 ล้านคน (กว่า 30% ของโลก) และพลเมืองในบางประเทศมีรายได้สูงมากเมื่อเทียบกับมาตรฐานโลก เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประกอบกับค่าแรงงานในภูมิภาคแถบนี้ยังต่ำกว่าในภูมิภาคอื่นๆ ในโลก ดังตาราง 1 และ 2

ที่ยังถือได้ว่าประเทศส่วนใหญ่มีเสถียรภาพทางการเมืองอยู่ในระดับค่อนข้างดี มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม คือ อยู่ระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ตลอดจนประเทศส่วนใหญ่มีระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เปิดต้อนรับการค้าขายและการลงทุนจากต่างประเทศ ด้วยปัจจัยบวกต่าง ๆ ที่ประกอบกันนี้ เป็นโอกาสดีของบรรดานักลงทุนต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนในซีกโลกแถบนี้

แรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความสนใจของนายทุนต่างชาติต่อภูมิภาคแถบนี้ คือ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นไปในลักษณะการก้าวกระโดดของประเทศต่าง ๆ ในแถบนี้ จากรายงานของธนาคารโลก (World Bank: World Development Reports 1983, 1988) ซึ่งให้เห็นว่าในช่วงปี ค.ศ. 1963-1973 นั้น ประเทศพม่า อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย มีอัตราความเจริญเติบโตของ GDP โดยเฉลี่ยเป็นร้อยละ 2.9 8.2 9.4 6.0 13.0 และ 6.7 ตามลำดับ ส่วนในปี ค.ศ. 1974-1980 นั้น อัตราความเจริญเติบโตของ

ประเทศดังกล่าวเป็น 6.8 7.1 6.3 8.2 และ 7.6 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีในช่วงปี ค.ศ.1980-1986 นั้น อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ชะงักตัวลงมาบ้าง เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกชะลอตัวลงอันเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ เช่น การขึ้นราคาน้ำมันอย่างรุนแรง (Oil price shock) บางประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ถึงกับมีอัตราการเจริญเติบโตติดลบ (-1.0%)

ตารางที่ 1

ตารางแสดงรายได้ต่อหัว (ตัวเลขปี ค.ศ.1986)

ประเทศ	กลุ่มรายได้	รายได้ต่อหัว หน่วย:US\$
พม่า	ต่ำ	200
อินโดนีเซีย	กลางค่อนข้างต่ำ	490
เขมร	-	
ลาว	-	*159
มาเลเซีย	กลางค่อนข้างสูง	1,850
ฟิลิปปินส์	กลางค่อนข้างต่ำ	560
สิงคโปร์	กลางค่อนข้างสูง	7,410
ไทย	กลางค่อนข้างต่ำ	810
เวียดนาม	-	

ที่มา: World Bank, World development report 1988

*มาจาก Far Eastern Economic Review Year Book

ตารางที่ 2
การเปรียบเทียบอัตราค่าแรงรายชั่วโมง ค.ศ. 1981

ประเทศ	ต้นทุนทั้งหมดต่อ ช.ม. (หน่วย:ปอนด์)	ดัชนี
สหราชอาณาจักร	2. 678	100
เยอรมันตะวันตก	3. 561	133
แคนาดา	3 . 5 9 6	134
สหรัฐอเมริกา	3. 134	117
บราซิล	0. 840	31
อินเดีย	0. 342	13
ฟิลิปปินส์	0. 276	10
อินโดนีเซีย	0. 166	6

ที่มา : คำนวณโดย The Financial Time

ในปัจจุบันแม้ประเทศแถบนี้จะพยายามเน้นกลยุทธ์การพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมมากขึ้นแต่เป็นที่ยอมรับกันว่าภูมิภาคแถบนี้ยังคงเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบที่สำคัญหลายอย่างให้แก่ตลาดโลก แม้ประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่สำคัญของโลก ยังคงต้องพึ่งพาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น ความเจริญเติบโตของสาขาบริการและสาขาอุตสาหกรรมในภูมิภาคนี้นอกจากจะเพื่อสนองตอบต่อความต้องการอุปโภคบริโภคและการใช้สอยอื่น ๆ ของประชากรในประเทศแล้วยังเป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศที่สำคัญอีกด้วยในบรรดาอุตสาหกรรมบริการที่สำคัญของประเทศในแถบนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวทำรายได้ที่สำคัญและเป็นสาขาหนึ่งที่ชาวต่างชาติจำนวนมากสนใจเข้ามาลงทุน ซึ่งอาจเป็น

เพราะประเทศแถบนี้มีธรรมชาติและสถานที่ที่น่าดูชมอยู่อีกมาก นอกจากนั้นประเทศแถบนี้ยังมีการส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งทำให้มีรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนไม่น้อย (Escap, 1987)

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าการมีทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์มีตลาดกว้างขวางและมีแรงงานราคาถูก เป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาของประเทศอุตสาหกรรม ดังนั้นภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งมีปัจจัยดังกล่าวครบถ้วน จึงเป็นดินแดนที่นักลงทุนต่างชาติใฝ่ฝัน

การเมืองการปกครอง

ทางการเมืองการเมื่อนั้นภูมิภาคแถบนี้ กลายเป็นจุดสนใจของสังคมโลก เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาคแถบนี้ในสมัยที่เป็นอาณานิคมมาจนถึงสมัยที่สงครามลัทธิยังคงปะทุ นับจากหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา

อย่างไรก็ตามประเทศเหล่านี้ได้มีความพยายามฟื้นความสัมพันธ์และแสวงหาความร่วมมือระหว่างกันมานับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองสงบลง แม้จะมีได้ประสบความสำเร็จในเวลาอันรวดเร็ว ในทศวรรษที่ 1960S นั้น ได้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศหลายประเทศในภูมิภาคแถบนี้ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การก่อกำเนิดของสมาคมอาเซียน (Association of South East Asian Nation) โดยมีประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์และประเทศไทย เป็นสมาชิกแรกเริ่ม และบรูไนได้เข้ามาเป็นสมาชิกลำดับที่ 6 ในปี ค.ศ. 1984 เมื่อได้รับเอกราชโดยสมบูรณ์แล้ว การรวมกลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนสำคัญในการจัดตั้งองค์กรซึ่งมีลักษณะแสดงความนิยมทันทะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างเข้มแข็ง ในช่วงที่ผ่านมาตั้งแต่การก่อตั้งสมาคมถือได้ว่าองค์กรนี้ยังไม่ประสบความสำเร็จในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจเท่าที่ควร แต่ความร่วมมือทางการเมืองและวัฒนธรรมค่อนข้างจะประสบผลสำเร็จ ในขณะนี้ประเทศเปิดใหม่ เช่น ประเทศเวียดนาม กำลังมีที่ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่ม

อาจกล่าวได้ว่าในระยะหลัง ๆ นี้ ความร่วมมือในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ ในชุมชนโลกค่อนข้างจะดำเนินไปด้วยดี แต่ในระดับระหว่างประเทศในกลุ่มยังมีท่าทีคุ้มกันอยู่ บ่อยครั้งที่สมาชิกมีข้อขัดแย้งกันเกี่ยวกับดินแดน เช่น ปัญหาระหว่างประเทศอินโดนีเซีย กับ มาเลเซีย ซึ่งมักกระทบกระทั่งกันเนื่องๆ ในเรื่องดินแดนบนเกาะต่าง ๆ และทางด้านเศรษฐกิจ ประเทศเหล่านี้ยังไม่อาจจัดสรรการค้าเงินกิจกรรมตามความชำนาญเฉพาะอย่างได้ ดังนั้นการผลิตต่างๆ จึงยังมีความคล้ายคลึงกันบ้างและถือเป็นคู่แข่งกันอยู่

ในปัจจุบันนี้การติดต่อทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศแถบนี้มีมากขึ้น แม้ระบบการเมืองการปกครองยังมีความแตกต่างกันอยู่ และโดยทางปฏิบัติประชาชนของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้มีการติดต่อกันทางเศรษฐกิจกันมานานแล้ว (Buss, 1985) โดยมีได้สนใจกับระบบการเมืองที่ประเทศของตนยึดถือ เช่น การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ลาว กัมพูชา ฯลฯ หรือในปี ค.ศ. 1978 และ 1982 นั้น ประเทศมาเลเซียและเวียดนามได้ทำการตกลงร่วมมือกันในหลายโครงการ ทั้งที่ มาเลเซียเคยแสดงที่ท่าไม่พอใจเมืองไทยที่มีการติดต่อกับประเทศจีน

การเมืองในภูมิภาคแถบนี้เป็นสิ่งที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจและให้งบประมาณสนับสนุนทางการทหาร เช่น การซื้อรบต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะในขณะที่จีนแผ่นดินใหญ่และสหภาพโซเวียต ยังคงเป็นประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์อย่างเต็มตัวนั้น ประเทศทั้งสองได้ให้การสนับสนุนประเทศหลายประเทศในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีลักษณะการปกครองแบบสังคมนิยม ซึ่งก่อให้เกิดความหวาดระแวงแก่โลกทุนนิยมทั่วไปในช่วงทศวรรษที่ 1980s นั้น การใช้งบประมาณด้านการป้องกันประเทศของประเทศแถบนี้อยู่ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับงบประมาณของประเทศ เช่น ประเทศบรูไนใช้ 32% ของงบประมาณเพื่อจุดประสงค์ด้านนี้ ในขณะที่ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์และสิงคโปร์ใช้ 9.3% 16.6% 30.8% 11.9% และ 22.5% ตามลำดับ (Far Eastern Economic Review Year Book, 1988 และ World Bank, World development report, 1988) จะเห็นได้ว่าประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีค่าใช้จ่าย

เพื่อการป้องกันประเทศสูงมาก เพราะนอกจากเงินจากงบประมาณของแต่ละประเทศแล้ว จะเห็นว่าสหรัฐอเมริกาได้นำเงินเข้ามาช่วยเหลืออย่างมากในด้านการทหาร (Mirza, H. Multinationals and the growth of the Singapore economy, 1986, p.47-49) ธนาคารโลกชี้ว่าค่าใช้จ่ายทางการทหารส่งผลให้งบประมาณของประเทศต้องสูญเสียไปเพราะด้านนี้และยังก่อให้เกิดหนี้สินต่างประเทศอย่างมากด้วย (World Bank, Ibid, p.106-7)

ในขณะที่การใช้จ่ายเพื่อการป้องกันประเทศอยู่ในระดับสูงนั้น การรักษาความสงบภายในก็เป็นสิ่งที่ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างมาก และในหลายประเทศจากประสบการณ์ที่ผ่านมาฝ่ายทหารมักเข้ามามีบทบาทในการรักษาความสงบภายในด้วย ทั้งนี้ยกเว้นประเทศมาเลเซีย ซึ่งทหารไม่เข้ามาแทรกแซงรัฐบาลโดยตรง (Caldwell, M., ใน Elliott, D. Thailand: origins of military rule, 1978)

ความสนใจและการทุ่มเทเงินทองของประเทศมหาอำนาจทุกค่ายย่อมแสดงถึงความสำคัญของประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในเวทีโลกอย่างไม่ต้องสงสัย ในช่วงเวลานั้นแต่ปลายทศวรรษที่ 1970S นั้นจะเห็นได้ว่าอิทธิพลของประเทศญี่ปุ่นในดินแดนแถบนี้มีมากขึ้น จนแทบจะกล่าวได้ว่าประเทศในกลุ่ม ASEAN กำลังตกอยู่ภายใต้ร่มธงทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น ความสำคัญของการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศกับประเทศญี่ปุ่นในภูมิภาคแถบนี้มีมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา (ซึ่งเคยเป็นผู้มีอิทธิพลในแถบนี้) กับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งกำลังพยายามแผ่อำนาจเข้ามา

อาจกล่าวได้ว่าประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย ยังพยายามคานอำนาจซึ่งกันและกันในดินแดนแถบนี้ ไม่ว่าจะเป็นรัสเซีย ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา (แม้ว่าขณะนี้บางประเทศอาจรามือลงบ้าง เนื่องจากสถานการณ์ไม่สงบในบ้านเมืองของตนเอง) โดยที่ประเทศใน ASEAN ยังไม่มีอำนาจต่อรองเพื่อตนเองมากนักในเรื่องเหล่านี้

เศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแถบนี้มีระดับความเจริญที่แตกต่างกันออกไป ส่วนใหญ่ประเทศที่มีระบบสังคมนิยมและเศรษฐกิจแบบทุนนิยมจะมีระดับการพัฒนา เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนค่อนข้างสูงกว่าประเทศที่ยึดอยู่ในระบบสังคมนิยม

ในกลุ่มประเทศที่ยึดระบบนายทุนด้วยกันนั้น ระดับการพัฒนายังแตกต่างกันค่อนข้างมาก ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงมาก เช่น ในปี ค.ศ. 1986 รายได้ต่อหัวสูงถึง 7,410 เหรียญสหรัฐและอายุขัยเฉลี่ยของประชากร เป็น 73 ปี ประเทศอินโดนีเซียในช่วงเดียวกันนั้นรายได้ประชาชาติต่อหัว เป็นเพียง 490 เหรียญสหรัฐและอายุขัยเฉลี่ยของประชากรเพียง 57 ปี สำหรับประเทศไทยในช่วงเดียวกันนั้นรายได้ประชาชาติต่อหัว เป็น 810 เหรียญสหรัฐต่อปีและอายุขัยเฉลี่ยของประชากร คือ 64 ปี ตามดัชนีวัดต่างๆ ทั้งรายได้ อายุขัยเฉลี่ย อัตราการเสียชีวิตของทารก ฯลฯ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาของภูมิภาคนี้เป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมและความแตกต่างจะมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นการกระจุกตัวของประชากรในเมืองหลวงของแต่ละประเทศจะค่อนข้างมาก (โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย) แต่ที่คนส่วนใหญ่ยังคงอาศัยในชนบท (ยกเว้นแต่ประเทศสิงคโปร์) และคนในชนบทส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม นับแต่กลางทศวรรษที่ 1960s โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น (ยกเว้นประเทศพม่าและกัมพูชา อันที่รูปแบบของการพัฒนาอุตสาหกรรมก็แตกต่างกันออกไป) ในประเทศอินโดนีเซียการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมเป็นผลมาจากความรุ่งเรืองของกิจการน้ำมันมากกว่าการผลิตทางอุตสาหกรรมอื่น ๆ อย่างไรก็ตามกำลังแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตรของอินโดนีเซียยังคงค่อนข้างสูง

รัฐบาลในภูมิภาคเหล่านี้พยายามจะพาประเทศของตนให้เป็น NICS โดยทุ่มเทเงินทองในการพัฒนาอุตสาหกรรมและลดความสำคัญของภาคเกษตรลง ซึ่งแสดงให้เห็น

เห็นว่ารัฐบาลในประเทศเหล่านี้มีการพัฒนาที่เน้นลักษณะการทำให้เป็นเมืองพร้อม ๆ ไปด้วยอุตสาหกรรม โดยละทิ้งภาคเกษตรซึ่งผลที่ตามมาของการเน้นนโยบายเช่นนี้คือ การเกิดความเป็นเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการโยกย้ายถิ่นของคนจากชนบท เข้ามาในเมืองยิ่งทำให้อัตราการเป็นเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและความหนาแน่นของประชากรในเมืองทวีตัวขึ้นเรื่อย ๆ

นับจากปลายทศวรรษที่ 1970S เป็นต้นมาอัตราการเจริญเติบโตของประชากรในดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามรายงานของธนาคารโลกลดลงอย่างรวดเร็ว ในประเทศกัมพูชาอัตราการเจริญเติบโตของประชากรในช่วงปี ค.ศ. 1960-1970 ประมาณ 2.6% แต่ในช่วงปี ค.ศ. 1970-1980 ประมาณ -0.6% (อาจเป็นเพราะสงคราม) ในช่วงเวลาเดียวกันอัตราการเจริญเติบโตในประเทศไทยเป็น 3.0% และ 2.5% ตามลำดับ และมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมากในประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงมากๆ เช่น ประเทศสิงคโปร์ อัตราการเพิ่มของประชากรเป็น 2.4% และ 1.5% ในช่วงเวลาเดียวกันอัตราการตายของทารกในประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงจะต่ำกว่าประเทศที่ยังด้อยพัฒนา ซึ่งแสดงถึงความเอาใจใส่ของรัฐบาลด้วย ในบรรดาประเทศแถบนี้ ฮ่องกง อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ดูเหมือนจะยังมีการเพิ่มขึ้นของประชากรที่สูงอยู่ ซึ่งลักษณะการเพิ่มของประชากรดังกล่าวนี้ ส่งผลเสียต่อบางประเทศมากกว่าประเทศอื่น เช่น ในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีการกระจุกตัวของประชากรในเกาะสุมาตรา บาหลี และเกาะมาดูราอยู่แล้ว การเพิ่มของประชากรจะยิ่งทำให้เกิดความหนาแน่นมากขึ้นในเมืองต่าง ๆ ดังกล่าว และอาจมีผลให้เกิดความไม่พอเพียงในด้านทรัพยากรต่าง ๆ ในตัวเมือง

สิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเขตเมืองก็คือ การเพิ่มขึ้นอย่างมากมายของการว่าจ้างงานในสาขาบริการ ในประเทศฟิลิปปินส์และมาเลเซีย นั้น ขณะที่การว่าจ้างทำงานในสาขาดังกล่าวขยายตัวมากขึ้น แต่สัดส่วนของผลผลิตในภาคนี้ใน GDP กลับมีการลดลง จากรายงานของธนาคารโลก จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี ค.ศ. 1965 และปี 1986 อัตราส่วนผลผลิตเฉลี่ยของสาขา

บริการในประเทศมาเลเซียเป็น 47% และ 45% ของ GDP ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศฟิลิปปินส์ในช่วงเวลาดังกล่าวสัดส่วนของผลผลิตของสาขาบริการใน GDP เป็น 46% และ 42% ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาถึงอัตราส่วนของการจ้างงานในสาขาบริการตามช่วงเวลาดังกล่าวจะพบว่า ในประเทศฟิลิปปินส์มีแรงงานอยู่ในสาขาบริการ 26% และ 33% ส่วนประเทศมาเลเซียมีแรงงานในสาขาดังกล่าวประมาณ 29% และ 39% ซึ่งแสดงว่าแรงงานเข้าไปกระจุกตัวในสาขาบริการเพิ่มขึ้น

ในประเด็นของแรงงานเป็นสิ่งที่น่าสนใจ แต่ต้องระมัดระวังในการอ้างอิง เนื่องจากในประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาทั้งหลายนั้น ยังมีแรงงานจำนวนมากที่อาจทำงานในภาคอุตสาหกรรม หรือ สาขาบริการโดยที่มิได้ถูกนับเข้าในระบบตลาดหรือบ้างก็มิได้รายงานในระบบโรงงาน นั่นคือ เป็นพวกทำงานในเศรษฐกิจนอกระบบ (informal sector หรือ underground sector) หรือเป็นพวกทำงานอยู่ที่บ้าน (self-employed) จำนวนแรงงานเหล่านี้อาจมิได้ถูกบันทึกไว้ในสถิติของประเทศ ทั้งยังปรากฏว่ารายได้อันเกิดจากผลผลิตของคนเหล่านี้อาจมิได้ประเมินเข้าในรายได้ประชาชาติด้วย และการหลบเลี่ยงการเสียภาษีอากรจากกลุ่มธุรกิจกรรมเหล่านี้จึงมีความเป็นไปได้สูง

ในหลาย ๆ ประเทศมีความพยายามที่จะขจัดกิจกรรมนอกระบบให้หมดสิ้นไปจากเมืองใหญ่ๆ แต่ทว่าในประเทศที่ยังมีคนยากจนจำนวนมากประกอบกับระบบความสนับสนุนต่าง ๆ ของรัฐไม่เอื้ออำนวย จึงเป็นการยากที่จะสลายระบบนี้ลงไปได้ เนื่องจากเศรษฐกิจนอกระบบนี้ยังคงเป็นแหล่งสำคัญในการดำรงชีวิต ตลอดจนการให้สินค้าและบริการแก่คนเมือง และคุณประโยชน์อีกประการของเศรษฐกิจนอกระบบก็คือ การผลิตสินค้าราคาต่ำให้แก่แรงงานที่ทำงานในเมืองและทำให้แรงงานเหล่านี้ยังคงเป็นแรงงานราคาถูกให้กับผู้ผลิตในภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่ได้ (Santos, M. The Shared Space: the two circuits of the urban economy in underdevelopment countries, 1979) ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับเศรษฐกิจโลก

จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1960S เป็นต้นมา การลงทุนโดยตรง (direct investment) จากนานาชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีเป็นจำนวนมากขึ้นทุกที และเมื่อเทียบกับเงินลงทุนโดยตรงที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจโลก จะเห็นได้ว่า ส่วนแบ่งของการลงทุนโดยตรงจากนานาชาติในประเทศด้อยพัฒนาเพิ่มจาก 18% ในปี ค.ศ.1965 เป็น 30% ในปี ค.ศ. แต่การลงทุนนี้มิได้มีการกระจายไปอย่างเสมอภาคในทุกประเทศ สำหรับประเทศในกลุ่มอาเซียน (ASEAN) นั้นได้รับการลงทุนโดยตรงเพิ่มขึ้นจาก 10.2% ในปี ค.ศ.1973 เป็น 16.9% ในปี ค.ศ.1986

ตารางที่ 3

สัดส่วนการลงทุนโดยตรงในประเทศ ASEAN

ประเทศ	ค.ศ.1965-71	ค.ศ.1972-76	ค.ศ.1981-86
อินโดนีเซีย	21.7	17.3	11.6
มาเลเซีย	31.2	27.5	35.7
สิงคโปร์	27.6	42.5	50.0
ฟิลิปปินส์		4.8	2.7
ไทย	19.5	7.6	8.9

ที่มา: IMF Balance of Payments Year Books

จะเห็นว่าประเทศสิงคโปร์นั้นได้รับความสนใจเข้ามาลงทุนมากกว่าประเทศอื่น ๆ อาจเป็นเพราะความมีเสถียรภาพทางการเมืองในช่วงที่พิจารณา ประกอบกับการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และการที่รัฐบาลสิงคโปร์ให้แรงจูงใจมากมายแก่นักลงทุน ในขณะที่ประเทศฟิลิปปินส์นั้นได้รับความสนใจน้อยมากในช่วงปี ค.ศ.1972-86 ทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ ภายในประเทศ รวมทั้งการมีรัฐบาลที่ไร้ประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาให้ดูจะเห็นว่า การที่สิ่งใดไปต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศอย่างมากมายนั้น ย่อมทำให้เศรษฐกิจของสิ่งใดไปขึ้นอยู่กับทุนแปรของเศรษฐกิจโลกมากมีเดียว ซึ่งหากเกิดวิกฤตการณ์ใด ๆ ในระบบเศรษฐกิจโลก สิ่งใดไปจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงกว่าประเทศที่พึ่งพาโลกน้อยกว่า

เสถียรภาพทางการเงินเมืองเป็นปัจจัยสำคัญมากในการตัดสินใจเข้ามาลงทุนของนักลงทุน ซึ่งการที่นักลงทุนต่างชาตินำเงินเข้ามาลงทุนในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้นนั้นเป็นเพราะว่า สถานการณ์ทางการเมืองของภูมิภาคนี้ยังคงมีเสถียรภาพดีมาก เมื่อเทียบกับประเทศแถบอัฟริกาหรือลาตินอเมริกา นอกจากนี้แรงงานราคาถูก ตลอดจนผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่รัฐบาลของประเทศแถบนี้เสนอให้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ไม้อาจมองผ่านไปได้นั้น นักลงทุนย่อมจะรู้ว่า ไม่มีสิ่งใดเป็นเครื่องค้ำประกันว่า ความมีเสถียรภาพของรัฐบาลจะอยู่ได้ตลอดไป แต่นักลงทุนปัจจุบันไม่ได้มองระยะยาวมาก ๆ การลงทุนมักจะเข้ามาระยะสั้น ๆ และเงินทุนเคลื่อนไหวเข้าออกตลอดเวลา ดังนั้นจึงเท่ากับนักลงทุนส่วนใหญ่จะวางตัวอยู่แล้วกับสถานการณ์เสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ง่ายภายในระบบเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ตัวอย่างเช่น การไหลออกอย่างรวดเร็วของเงินลงทุนในประเทศฟิลิปปินส์ในช่วงที่มีการฆาตกรรมนายอควิโน (Aquino) เมื่อปี ค.ศ. 1983 แต่ไหลกลับเข้ามาอย่างรวดเร็วหลังปี ค.ศ. 1986 เมื่อนายมาคอส (Macos) พันอำนาจและถูกขับไล่ออกนอกประเทศ เป็นต้น

นอกจากการเคลื่อนไหวของเงินลงทุนโดยตรง จะเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางการเมืองแล้ว ปรากฏว่าการไหลเข้าออกอย่างรวดเร็วของเงินทุนดังกล่าวยังผันแปรไปตามอัตราดอกเบี้ย และสถานการณ์ของประเทศในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลกนั้นก็ได้มีการผันแปรโดยสะท้อนถึงภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกด้วย

อนึ่งหากเราพิจารณาถึงความพยายามลดความเสี่ยงของนักลงทุนเหล่านี้ จะเห็นว่าบ่อยครั้งที่คนเหล่านี้เข้ามาระดมทุนในประเทศเจ้าบ้าน แทนการนำเงินทุนเข้ามา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการจับเสือมือเปล่า กรณีเช่นนี้มักจะเกิดในประเทศที่

มีการผันแปรทางการเมืองบ่อย ๆ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์และประเทศไทย ขณะเดียวกันนั้นการหลั่งไหลออกของเงินทุนจากประเทศเหล่านี้ก็มีมาก เช่น กรณีของนักลงทุนชาวสิงคโปร์ไปลงทุนในธุรกิจอาหารมัตริพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น และเงินทุนบางส่วนก็อาจเคลื่อนย้ายออกนอกภูมิภาค โดยไม่ผ่านองค์กรที่รับผิดชอบ เช่น ในกรณีของประเทศฟิลิปปินส์ เชื่อกันว่าในช่วงปี ค.ศ.1974 และ 1983 มีการนำเงินออกนอกประเทศประมาณ 4.2 - 5.9 ล้านเหรียญสหรัฐ และมีการส่งเงินออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมาย ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970S ถึง ค.ศ.1982 มากกว่าเงินลงทุนที่ไหลเข้ามาในช่วงเดียวกัน (Jayasuriya, 1987, p.96)

อย่างไรก็ตามนับแต่ปี ค.ศ.1970 เป็นต้นมารูปแบบของการลงทุนโดยตรงมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการเข้ามาลงทุนจากประเทศโลกที่สามในภูมิภาคแถบนี้มากขึ้น เช่น ประเทศฮ่องกง เกาหลีใต้ และไต้หวัน และมีการลงทุนระหว่างกันของประเทศกลุ่ม ASEAN มากขึ้น แม้ว่าประเทศตะวันตกและสหรัฐอเมริกาอาจลดระดับการลงทุนในภูมิภาคนี้ลง แต่สำหรับบางประเทศ เช่น ประเทศไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์แล้ว ยังได้รับการลงทุนจำนวนมากจากนักลงทุนอเมริกัน

การลงทุนส่วนใหญ่จะเข้ามาในสาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการ ซึ่งสาขาบริการนั้นนับเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในสาขาการขนส่ง การค้า ภัตตาคาร ร้านค้า และโรงแรม และการลงทุนส่วนมากจะกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่

การค้าระหว่างประเทศ

ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอัตราการเติบโตสาขาการค้าอย่างมาก ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา คือ 1970S และ 1980S ส่วนแบ่งทางการค้าในตลาดโลกของภูมิภาคแถบนี้เพิ่มขึ้นทุกที เช่น ในปี ค.ศ.1978 ส่วนแบ่งทางการค้าของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 4.6% แต่ในปี ค.ศ.1986 เพิ่มขึ้นเป็น 6.4% และเมื่อพิจารณาสัดส่วนทางการค้าของประเทศแถบนี้เทียบกับประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ เป็น 36% ในช่วงเวลาเดียวกัน การเพิ่มของสัดส่วนทางการค้าย่อม

แสดงให้เห็นว่าภูมิภาคแถบนี้มีบทบาทในเวทีเศรษฐกิจโลกมากขึ้น ดังตาราง

ตารางที่ 4

อัตราความเจริญเติบโตทางการค้าระหว่างปี ค.ศ. 1960-1986

ประเทศ	สินค้าออก (%)			สินค้าเข้า (%)		
	ค.ศ. 1960-70	1970-80	1980-86	1960-70	1970-80	1980-86
พม่า	-11.6	1.3	-8.8	-5.7	-2.8	-8.8
อินโดนีเซีย	3.4	6.5	2.0	2.0	11.9	-1.0
มาเลเซีย	5.8	6.8	10.2	2.3	7.1	5.2
ฟิลิปปินส์	2.2	7.7	-1.7	7.2	2.6	-6.0
สิงคโปร์	4.2	12.0	6.1	5.9	9.9	3.6
ไทย	5.2	11.8	9.2	11.4	4.9	2.0

ที่มา: World Bank, World development reports

จากตัวเลขในตารางจะเห็นได้ว่าพม่าแทบไม่มีบทบาทในระบบการค้าของโลก ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์และประเทศไทยมีบทบาทค่อนข้างมาก ในการค้าระหว่างประเทศ

รูปแบบและทิศทางการค้าของประเทศในแถบนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปไม่น้อย ในขณะที่เศรษฐกิจของภูมิภาคแถบยุโรปมีความถดถอยลงแต่เศรษฐกิจของญี่ปุ่นมีความเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ประเทศญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศที่มีบทบาทมากที่สุดในการค้าของโลก ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา แม้จะยังมีบทบาทอยู่มากในระบบเศรษฐกิจโลก แต่ก็ลดอิทธิพลลงไ้มากแล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับยุคก่อน

ส่วนประกอบของการค้าของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วง 20 ปีที่แล้ว นั่นคือ แม้ว่าสินค้าออกส่วนใหญ่ยังคงเป็นสินค้าขั้นปฐม แต่สินค้าอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเป็นสินค้าออกเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ยกเว้นแต่ประเทศสังคมนิยมที่ยังคงมีรูปแบบสินค้าออกเป็นสินค้าขั้นปฐมเหมือนเดิม อย่างไรก็ตามปัญหาอย่างหนึ่งของการทำอุตสาหกรรมของประเทศในภูมิภาคแถบนี้ก็คือ การที่ต้องนำวัตถุดิบชิ้นส่วนและเครื่องมือเครื่องจักรเข้ามาใช้ในการผลิต ประมาศกันว่าสินค้านำเข้าของประเทศเอเซียอาคเนย์ในช่วงปีค.ศ. 1970S-1986 นั้น สัดส่วนสินค้านำเข้าเพื่อการผลิตจะตกประมาณ 60% ของมูลค่าสินค้าเข้า

สำหรับสินค้าที่ส่งไปยังประเทศคู่ค้าในในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970S นั้นปรากฏว่า เอเซียตะวันออกเฉียงใต้จะส่งสินค้าอุตสาหกรรมประมาณ 25% ไปยังกลุ่ม EEC และประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในปี ค.ศ. 1986 อัตราการส่งสินค้าอุตสาหกรรมไปยังประเทศดังกล่าวมีอัตราเพิ่มขึ้นเป็น 50% แต่การค้าของกลุ่มประเทศเหล่านี้กับประเทศญี่ปุ่นกลับตรงข้าม คือ สินค้าที่ส่งไปยังประเทศญี่ปุ่นเป็นวัตถุดิบหรือสินค้าขั้นปฐมเสียส่วนใหญ่ คือประมาณ 95% ของสินค้าออกไปยังญี่ปุ่น ซึ่งถ้าพิจารณาให้ถี่ถ้วนจะพบว่าอุดมการณ์ "วงใหญ่แห่งเอเซีย" ของญี่ปุ่นใกล้จะประสบความสำเร็จ โดยญี่ปุ่นเป็นศูนย์กลางการผลิตอุตสาหกรรม และประเทศเอเซียตะวันออกเฉียงใต้จะผลิตสินค้าขั้นปฐม แล้วค้าขายแลกเปลี่ยนกัน และหากสังเกตให้ดีจะเห็นว่าไทยมีการขาดดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่นเสมอมา

ในขณะที่การค้ากับต่างภูมิภาคมีการขยายตัวนี้ การค้าขายแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศต่าง ๆ ภายในภูมิภาคนี้กลับมีของเซตจำกัด ยิ่งแม้ว่าองค์การ ASEAN จะพยายามผลักดันให้เกิดการค้าระหว่างเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้แรงจูงใจต่างๆ เช่น มาตรการลดภาษีระหว่างกัน และมาตรการอื่นๆ เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างสมาชิก อย่างไรก็ตามปรากฏว่ามาตรการจูงใจบางอย่างอาจไม่ได้รับผลดี เช่น สินค้า 20,000 รายการที่ได้รับสิทธิพิเศษ ส่วนใหญ่ยังเป็นสินค้าที่มีการซื้อขายกันไม่มาก ฯลฯ